

ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ: УЗГОДЖЕНІСТЬ ПОНЯТЬ В ОБЛІКУ

За рахунок власних коштів підприємства створюють мінімальні запаси товарно-матеріальних цінностей, але потреба в коштах для створення запасів протягом року коливається. Особливо чітко це можна спостерігати в підприємствах із сезонним характером виробництва. Маючи на меті досягти найбільш ефективного використання ресурсів підприємства, не раціонально накопичувати власні оборотні кошти в сумі, що покриватиме будь-яку потребу в оборотних засобах, зокрема, й ту, яка виникає тимчасово у перебільшеному розмірі. В цьому випадку, в ході діяльності підприємства може відбутись зниження потреби оборотних коштів і, як наслідок, зайві кошти, що вказує на недоцільне їх використання. Тому, підприємства мають вкладати в оборотні кошти мінімум власних фінансових ресурсів у розмірах, достатніх для створення лише мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей і витрат виробництва. Всю іншу потребу в оборотних коштах доцільно задовільняти за рахунок позикових ресурсів, переважно – банківських кредитів на умовах строковості й поворотності.

Досліджуючи праці вчених-економістів зустрічаємо кілька понять, що окреслюють суть позикового капіталу, а саме: „залучений капітал”, „позичковий капітал” та безпосередньо „позиковий капітал”. Тому в сучасній економічній думці існує дискусія з приводу ототожнення цих понять. Такі судження свідчать про відсутність єдиного підходу до їх визначення. Деякі науковці ототожнюють вище згадані поняття, інші відокремлюють один від одного.

Ця проблема перш за все обумовлена лінгвістичними особливостями, оскільки визначення термінів „позиковий капітал” та „позичковий капітал” відштовхуються від похідних понять „позика” й „позичка”, трактування яких у ряді літературних джерел також ототожнюють.

Л. М. Горбунова, С. В. Богачов, Л. М. Горбунова, І. Ф. Іванчук, Д. С. Йора визначають позику, як передачу у власність позичальникові безоплатно або за певну винагороду грошових коштів або інших речей, визначених родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості [1, с. 39]. Хом'як Р. Л., Скибінська З. М. дають таке визначення позики: позика - це вид фінансової операції, в процесі здійснення якої одна сторона (позикодавець) передає іншій стороні (позичальнику) у власність або оперативне управління гроші або товарні цінності, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцю в обумовлений час таку ж суму грошей або рівну кількість товарних цінностей того ж роду та якості [2, с.64].

Позиковий капітал, що використовується підприємством, характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. Згідно із П(С)БО 11 „Зобов'язання”, зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [3].

Суть поняття „позичка” розкриває Цивільний кодекс і визначає дану категорію так: позичка – це безоплатна передача однією стороною (позичкодавцем) або зобов'язання передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку [4]. Зеленіна О. О. вважає, що сутність позики є ширшою, оскільки вона включає в себе надання як грошових коштів так і інших речей на умовах поверненості, платності або безоплатності [5, с.102]. Розглянувши дані трактування, погоджуємось із твердженнями, що поняття „позика” є більш змістовнішим, оскільки згідно його визначення в користування передаються як гроші так і інші цінності.

Щодо поняття „залучений капітал”, то, на наш погляд, воно недоречне, оскільки, вважаємо, що „залучення” - це дія або система заходів щодо пошуку нових джерел фінансування підприємства. Тому дане поняття належним чином не характеризує та повністю не окреслює суть частини капіталу підприємства.

З огляду на це, варто використовувати саме поняття „позиковий капітал” для визначення частини капіталу підприємства, що має вигляд зобов’язань.

З метою спрощення форми фінансової звітності Балансу (Звіту про фінансовий стан) є пропозиція пасив розділити лише на два розділи: Власний капітал; Позиковий капітал з відкриттям відповідних рядків для відображення складових цих видів капіталу (лише тих які наявні на підприємстві).

Перелік використаних джерел

1. Горбунова Л. М. Представництво : посіб. / Л. М. Горбунова, С. В. Богачов, Г. В. Красій, М-во юстиції України. – К. : ТОВ “Поліграф-Експрес”, 2006. – 41 с.
2. Хом’як Р. Л. Облік на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. / Р. Л. Хом’як, З. М. Скибінська. – Львів. : „Магнолія 2006”, 2008. – 205 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 „Зобов’язання”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00.
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України №435-IV від 16.01.2003 р., редакція від 03.09.2015 р. – Режим доступу : <http://code.leschishin.org/cc/cc60.php>
5. Зеленіна О. О. Позиковий капітал як складова капіталу підприємства: місце та бухгалтерська природа. / О. О. Зеленіна // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – № 2(52). – Серія : економічні науки. – С. 99-103.